

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 ft — kr
Fél évre 3 ft — kr
Negyedévre 1 ft 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyílttér sora 20 kr.

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

és
Kiadóhivatal:
CIRNER ÉS LINGNER
Főér. 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: esütörtökön és vasárnap.

A magyar szent korona.

Nagy-Enyed, június 6.

Utra indult Szent István koronája, dicső, diadalmas utra. Közszelemére tették tegnap hazánk fővárosában a nemzet féltett drága ereklyéjét. A magyar állam létének és hatalmának jelképét, alkotmányának forrását mutatják meg a népnek. Csak nagy és ritka ünnep alkalmából, csak királykoronázás magas szentes napján szokták elővenni fölszentelt őrzési helyéről. Nem merő formálításból van ez így. Sokkal kegyeltesebb tisztelettel hódolunk a szent koronának, sokkal magasabb helyet foglal el képzeletünkben az a dicső emlék, semhogy üres alakiságnak tekinthetők annak kitételét.

Szent István koronája nekünk nem csak a monarchizmust jelképezi, hanem egyuttal az élő alkotmányosságot. A magyar nemzet jogainak, szabadságának legfőbb palládiumát látja, tiszteli, imádja a szent koronában. A magyar korona jelentősége nem nyugszik afféle modern, papiros elméleteken, de hatalmas eredménye egy nyolcz évszázadnál idősb fejlődésnek, belső gyarapodási folyamatnak.

A magyar szent korona nekünk több a pusztá symbolumnál. A nemzeti

közhatalmat és annak átruházásának történelmi formáját latjuk benne. Forrása és nem csak jelképe a teljes királyi hatalomnak. A magyar szent korona nem ékszer tehát, hanem élő jog, megtestesült fogalom. Oly érzés kuforrása, mely athatja a nemzetet; oly viszony, mely az állampolgárok összességét a királylyalsdinasztiával szerves egésszé fűzi egybe. Több ily korona nincs a földön s azért a legnagyobb tisztelet illeti meg a királytól s a nemzet mindentől egyaránt.

Korona és nemzet — e kettő Magyarországon szétválaszthatatlan. Épp a korona s a nemzet összhangja, belső egyensulya miatt a monarchizmus e nép körében oly mély és kiirthatatlan gyökeret vert, hogy Magyarországon rendületlenül és esorbíthatatlanul főnematadnak a monarchiai formák, ha már az egész világon összetörték is.

Áldott az a nemzet, melynek koronáját oly törvénytisztelő, alkotmányos, bölös és szeretett fejedelem viseli fején, miként a magyar nemzet jelenleg uralkodó királya. Szent István koronájának fénye most messze elragyog a művelt világra. Népek tekintenek bámuló tisztelettel ki-

rályunkra, aki e koronát viseli fölként fején, és sympathya kell, hogy ébredjen távol tengerekig e nemzet iránt, mely annyi hűséget, annyi öntudatos szeretetet és rendületlenséget tud egyenesíteni koronájában...

Utra indult féltékenyen őrzött rendes tartózkodási helyéről a magyar szent korona. Közszelemére tették. Kezdődött a szent korona nagy hete. Hatalmas bevezetése ez annak az ünnepségnek, mely június 8-án fog végbemenni az ország házában — a korona színe előtt.

A magyar nemzet államragyogó apotheoziája lesz enapon Isten áldd meg a magyart!

Éljen a király!

Az új országház.

Nagy-Enyed, 1896. jun. 7.

Holnap lesz a hódoló felvonulás örökké emlékeztetben maradó napja, mikor az ezeréves ország valódi képviselője meghajol a legalkotmányosabb király előtt. Bemutatja az ország hódolatát, amikor millió jó kívánság száll a királyok királyához: tartsa meg a legelső magyar embert, a fölként apostoli királyt.

Szeretet, igazság, jog, kötelességtudás, királyi erények vezettek dicsőséges királyunkat huszonkilencz évi uralmában, mely alatt fejlődésnek és megizmosodásnak indult a

A századok itélni fognak

Igazsággal kettőnk felett;
És szanakoznak Ézsau, ki
Egy röpke szó közdusa lett.
De míg lesz egy, ki kész galádul
Zsákmanyra vetni a nyomort:
Ember szemében mindörökre
Ő lesz a hitvány s én a megrabolt!...

Szabó Jenő.

A Munkácsy Mihály öt nyula.

— „Köztelek.” —

Munkácsy Mihály, a nemrég hazatért nagynevű magyar festőművész, különös kegyeltje a jó istennek. Róla, mint a „homo sapiens” pszichéjének az illusztrátoráról, e helyen beszélni fölösleges, nem is idevaló; legfeljebb mint a magyar népelet ritka ősmérfőjé, a magyar típusok tanulmányozásának, felfedezésének a mesterét s e típusok páratlan megörökítőjét magasztalhatnók. Ezekben se igen tudnánk már róla sok újat mondani. És meg is foglalkozunk most vele abból az érdekes alkalomból, hogy ő maga beszélt el vig társaság közt, adomázás és poharzás közben az ő egész vadászkarrierjének a történetét, elejétől végig. No, már pedig arra, hogy

TÁRCZA.

Edom.

Vad, komor erdők mely sötétjén
Lihegve üttem a vadat;
Vért hullatott testem sajogva,
Arczomról verejték szakadt.
De a szörnyű gond gyorsabban üzött,
Mint a vadat üzhettem én:
Ah, engem otthon haldokolva
Világtalan apám várt fekhelyén.

A szent öregnek bús szemére
Már régen ráborult az éj,
Mint a meg nem formált világnak
Alaktalan sötétje, mely. —
Nem láthatott. — Ajkán hörögve
Szakadt föl egy hang: „Jőjj haza!”
Hiába várt! A távol erdőn
Bolyongtam én, egyetlen vigasza.

Sir, sir a szél. Lány fuvalomban
A vadon bánata borong.
Elhull a vad. E d u r v a kézből
Súvöltve sújtja a dorong.
A sima otthon más vadat les;
Sovár szemén vad láng csap át,

Jogában a testvért rabolva
Megasalni a világtalan apát!

„Jőjj Ézsau, jőjj! El ne késsék
Az áldás, melyet rád hagyok!”
Sátáni édes hang felelte
Remegve, halkán: „Itt vagyok!”
Ah, mennyi vész, tengeryűi gyász fog
A nagy világra omlani,
Mig jogait az embereknek
Vakon fogják elosztani!

Testvér, kit bár e név nem illet,
Kit mégis így idélek én,
Ah, ne örülj a diadalnak,
Megrontja még azt a szegény!
A mig csak ember lesz a földön,
Rablásod nem leszen titok!
Az évezerek végtelenjén
Kettőnk alakja mindig élni fog!

Lesz, kit — mint engem — szörnyű harcza
Hulló verejtékkel borít,
Lesz, kit az éhség nagy csatáján
Egy pillanat megtántorít;
De lesz, ki — mint ő — könnyű prédát,
Hol szükölködnek, ott keres,
Ki szenteskedve, sima szóval,
Önéveinek vagyonára les.

magyar. Huszonkilencz éven át tett nagy királyi cselekedeteiért járó örök háláját fogja most leróni a nemzet. Elküldi hozzá színejavát; ott lesznek a megyék küldöttei a főrendekkel és a képviselőkkéi, hogy hódolattal külső kifejezést adjanak egy nemzet legbelsőbb érzelmének, igazi atyja iránti végtelen hűségének és szeretetének.

Nagy pompa, szemkápráztató fény lesz ez: emberöltők multak s ilyen pompának nem volt tanuja, és emberöltők fognak ismét lefolyni az idők végtelenségébe és ismét nem lesz tanuja a világ. S mintha e nagy pompával akarnák jelezni a nagy jelentőséget, melyet magában hord ez ünnepi felvonulás.

Hogy is ne! Hisz ekkor fognak először ülésezni az új országházban a főrendek és képviselők. Ekkor nyitják meg az ezer év alkonyipírja és az új ezerév hajnalhasadása közben a magyar parlamentarizmus méltó templomát.

Es méltó ünnep lesz az ezer évhez és a parlament felavatásához ez az első ülés. A törvényhozás új csarnokában a két törvényhozó testület együtt tartja ünnepi ülését, együtt lesznek a főrendek és a képviselők, hogy azután együtt menjenek hódolni a királynak és a koronának.

Milyen szép is lesz ez az ülés! A szabadelyű főrendek a konzervatívokkal, az ország egyházfőjedelmek, a különböző arnyalatu képviselők — mind együtt lesznek ott találhatók, mert ezt az együttes összejövetelét, e békés összejövetelét megkívánja az ezeréves haza érdeke.

Ott lesz az egész ország arisztokráciája, nemesek az ösök grófi és hercegi ivadéka; ott lesznek a szellemi nagyok, ott lesznek a grófi főrendek mellett a nép küldöttei, vagynak ott lesz valóban a képviselt magyar nemzet!

S a fényes, a ragyogó, a lelekemelő ünnepet nem fogja megbontani egy disszonáns hang sem. Össze fognak fenni békében, szeretetben és egyetértésben minden pártárványlatok, mert hiszen a legelső magyar ember, a király mondá, hogy egyik vagyunk hazaszeretében.

Munkácsy Mihály, a párisi szalonok benfentese s állandó ünnepeltje, a festő-csészt és paletta uralkodó királya, hogyan válik be vadásznak: bizonyosan kíváncsiak a mi olvasóink.

*

— Soha életemben se volt még puska a kezemben, kezdte a mester, mikor a köréje gyűlt társaság zaklatni kezdte, hogy mondja el már az ő öt nyulának az esetét. Boldogult gróf Andrássy Gyula, a világ legkedvesebb minisztere vett rá először, hogy efféle gyilkoló szerszámmal próbálják szerencsét. Vendége voltam a grófnak Terebesen: előkelő ur társaság volt ott; ősz felé járt az idő s a férfivendégek mindnyájan számítottak rá, hogy a terebesi vadállományt ugyan csak megdézsmálják.

Biz én zivesebben maradtam volna otthon; gyönyörködtem volna a szép parkban, vagy eltöltöttem volna az időt a fejedelmi leg berendezett kastély termeiben; de hát a gróf nem hagyott bekét, a vadászkompaniával kellett tartanom.

Egy csöndes erdőben azután fel is állították a vadászok vonalát, mellém egy erdészrt rendelt a gróf, aki ellásson tanácsal s egyáltalán gyámkodjék fölöttem, hogyha rászorulnék.

Nagyon furcsán éreztem magamat. Az

Nos, tanuljunk ez ünnepből, a béke ünnepéből, melyet tanuságul hagyhatunk hátra a késő századoknak.

Hagyjuk, temessük el a régi viszályt, gyűlöletet, a haragot, a hirtelenséget, az indulatosságot a régi palotában, hol eddig ülésezett a törvényhozás és ide, az új parlamentbe vigyük be egyedül végtelen honszerelmünket, és tehetségünkkel, szerelmünkkel így boldogíthatjuk és tehetjük nagygyá a hazát.

Tanuljunk a történelemből, hisz csak ebből tanulhatunk. Pártaskodás volt szülőanyja és ördöge minden bajnak; beke, szeretet és munka 'ette erőssé újra a hazát, hogy ezután ismét szenvedjen a beviszály alatt.

Tanuljunk hát hazánk multjából és ne csak az együttes ülésben ülje diadalát a polgártársi szeretet, hanem a haza boldogítása, az együttérzés vezesse azután is a böles parlament mindkét házát, mikor már nem együttesen tartják ülésüket és amikor már nem ünneplésre jönnek össze, hanem a nemes munkára, arra a munkára, mely a haza fejlődésére és megszilárdulására kell hogy vezessen.

Jó törvényeket így lehet csak hozni. Izgatott kedélyek, haragtól, gyűlölettel telt érzelmek, folytonos személyi harcztól kifáradt elmék satnya törvényeket hozhatnak csak a hazának. Ezért hát üdvös munkát, békés tanácskozást vár a nemzet a két törvényhozó testülettől. És akkor az egészséges parlamentarizmus szilárdságát fogja hirdetni a parlament fényes temploma.

A Bethlen-kollégium az országos ifjusági tornaversenyen.

Budapest, jun. 3.

Tartós emlékezetre szolgáló napok folynak Budapesten. Százhuszonnégy vidéki, és minden fővárosi középiskola növendékei állottak három napon keresztül a mintaszerűen berendezett, körülbelül 25000 négyzetméterre ovális alakban elterülő versenypályán, hogy testi fejlettségükrol az ezer év multával tanuságot tegyenek ország-világ előtt s a mul-

erdő magánya meghatott, de nem tudtam egészen belemerülni a természet szemléletébe, mert mellettem jobbra-balra, meghatározott távolságra, egy-egy vadász volt s nekem úgy tetszett: azok folyvást csak én reám ügyelnek, hogy ugyan miféle fajtájukat lövök előbb-utóbb.

Bár csak ne is jönne erre semmiféle vad se, — sóhajtoztam a szívem fenekén; — az lenne egyetlen menekvésem, ha nem kellene a puskámat kisútnom.

De ó jaj, alighogy imigyen fohászokodom, zörgést hallok az erdőben előttem s láttam, hogy egy nagy nyul meglehetősen gyorsasággal vágat kifelé, éppen az én irányomban.

Szörnyen megszeppentem, hogy na most mi lesz. Már akármi lesz, valamit muszáj tenni. Felkaptam a puskámat, amit — magától érteték — a gróf kölcsönzött volt s mikor a nyul kifutott mellettem, vaktában oda durrantottam.

Uramfia, hát nem felfordult a szerencsétlen állat?! . . . Mialatt az eget rugdosta lábával, megilletődve, de egyszersmind gyanakodva néztem az erdészre, aki nyugodtan állt mögöttem.

„Hallja-e, kérdeztem tőle bizalmasan, ugy-e, maga lötte le ezt a nyulat?”

De a becsületes ember tagadta. Még a puskáját is megmutatta, hogy ime, meg van

tak emlékeinél is szebb reményekre jogosítsák fel a nemzet atyját és közeletünk vezéreit. Felejthetetlen szép napok ezek, melyeknek nevelő hatása messze felette áll a testi nevelés céljai és dokumentált eredményei felett.

Kollégiumunk ifjai május 31-én kora hajnalban keltek utra négy tanár kíséretében, hogy e korszakos szép napokon a nemzeti élet szív-verését közvetlenül érezzék, sőt annak lüktetésében a maguk tevékeny részét is kivigyék. Az ország keleti részének növendékei nagyrészt ugyanazon vonattal utaztak. A verseny már utközben elkezdődött. A nagyobb állomásokat trombita-szóval üdvözölték a vonatról; de a tárka hangzavar csak addig tartott, míg az enyedi kürtösök a maguk hangszerét megszólaltatták. Erre aztán lassankint elnémult a többi s a tért a mieinknek engedték át. „Melyik versenyben vesztek részt?” „Mi is ott leszünk”, „Találkozunk Filippinél”, hangzottak szerteszét a vetelkedés és önértet hangjai.

Fogadás és elszállásolás példás rendben folyt le. S ifjaink csakhamar nyugovóra tértek, hogy a hosszas ut fáradalmait kipihenjék.

Junius 1. volt a főpróba, a melyen már feltűntek a készség és fegyelmeztség tekintetében ez egyes intézetek erős és gyenge oldala. A legtöbb intézet — úgy látszik — főgondját arra fordította, hogy az egyes versenyekre minél gyakorlottabb atlétát állíthasson ki; s legfőbb vágya az volt, hogy egy-egy növendéke érmet kapjon; s e törekvésében még szabálytalanságokat is megengedett magának egyik-másik. A mieink már akkor feltűntek komoly, szabatos és példásan fegyelmezett maguktartásával.

Junius 2. volt az ünnep legkiemelkedőbb pontja. Délután 2 órakor vonult az összes ifjuság a Károly-kaszárnyából a Csömörúton levő tornatérre; amely ut, beleszámitva a szállásról való felvonulást, kített 5—6 kilométert. A fővárosi közönség meglepetve állott sorfalat az utak mentén ez előtt a fel-séges jelenet előtt, melynek komoly rendjét

töltve. Így hát kénytelen-kelletlen muszáj volt elhinni, hogy magam valék okozója a nyul halálának.

Nem kissé csodálkoztam, de az ördög már ott állott mellettem s hivalkodásra készített. Büszkén néztem körül, mikor vadász szomszédjaim eljenzését hallottam, s ime, abban a perczen egy másik nyul vágat nekem. Kapom a puskát: bummm! . . . az a nyul is fekszik. Megdöbbsentem ennyi vak szerencsétől. Társaim nem győztek gratulálni.

Otthon, a vadászakoma alatt, ugyancsak sok szó esett arról, hogy tudok én löni, mi-csoda nagyszerű vadász vagyok. Már előre is kíváncsiak voltak az urak a másnapi eredményre.

Mit? Hát még holnap is vadásznak? De már abban a mulatságban én nem veszek részt, gondoltam, annyi bizonyos. Az kéne még nekem.

Hanem hát vendég tervez, házigazda végez. Kivált ha a házigazdát gróf Andrássy Gyulának hívják. Másnap már korán reggel felkeltett egy erdész. Hiába szabódtam, nem ért az semmit, vadászni kellett mennem. Mély levertséggel gondoltam arra, hogy miképpen fog végződni ez a mai nap, hogyan maradok majd szégyenben tegnapi sikerem után. Melankolikusan foglaltam el a helyemet a vadászok sorában. El voltam szánya, mint egy — nyul.

csak az ut vége felé bontották meg a rendezők, kik az előrehaladt időre s a király pontos megjelenésére gondolva, sietésre, sőt néha futó-lépésre nógatták az egyes oszlopokat. Itt aztán tréfás jelenetek keletkeztek. A kísérő tanárok mind buzgón teljesítették ifjaik mellett a felügyelő szerepét; de a futólépés vezényszavára egy kis kárba vesztett igyekezet után homlok-törülgetve csak messziről nézegették a szárnyaik alól pillantás alatt kikerült fiaik tovaröppenését.

A versenytéren előkelő társaságban várta a menetet királyunk Ő Felsője, ki előtt a katonazenekarok folytonos játéka közben, szabályszerű tisztelgéssel vonult el a tanuló-sereg, melynek tömegéről fogalmat alkothat az, hogy fél órány keresztül tartott a katonai tempóban tartott elvonulás. A diszfelvonnulás után mind a 24 oszlop a maga jelzőtáblával megjelölt helyén állott fel. Most aztán könyekig megindító szép jelenet következett. Ah! édes olvasó, ha nekem olyan tollam volna, amely ezt méltóképpen leírhatná! Tiúta elfogyhatna, kezem megbénulhatna, mégsem tudnék hű képet adni erről a feleséges jelenetről. A király felállt s leveszi fővegét, levett kalappal áll az egész közönség, s a katonai zenekarok játéka mellett száz lobogó árnyékában éneklí az ifjuság a mi nemzeti imádságunkat, Himnuszunk borongó hangulatu dallamait. S mikor az utolsó akkord is elhangzik, ezernyi, ezer ifju torok zászlóhajtogatás-közben kiált fel: „Éljen a király!” Tomboló viharra fejlődik az őszinte, közvetlen ifju lélek lelkesedése ezen felémelő pillanatban. S az öreg király jószágos arca gyönyörködve és meghatva nézi és üdvöli a hódolat önkénytelen kitöréseit. Költő képzeletét is felülmulja egy, festő ecsetjét is megszegyeníti egy: a megírhatatlan, lemásolhatatlan valóság.

A gyakorlat első pontját a szabadgyakorlatok képezték, melyeket harangkongás vezénylete szerint tartott ütemekben végzett a hatezerre menő tornász-sereg. Tetszéssel nézte a király, hogy emeli karját, hogy dobant egyszerre, hogy térdel valamennyi a

taktus szerint; s némely gyakorlatnak impozáns szépsége önkénytelenül tapsokra ragadja őt s éljen-zajra hevíti a nagy közönséget. Olyan szépen sikerültek e mutatványok, hogy a király ohajára kettőt megismételtek közülök. A mi ifjaink itt kiváltak fegyelmezett mozzanatok rájuk nézve akkor következett, mikor mint legfegyelmezett csapatot a király páholy elé vezették, hogy katonai gyakorlatokat végezzenek. Itt tűntek ki igazán, ez volt az ő elemük. S bár a részükre kiszabott tér csak kevés mozgást engedett meg, szabatos huzódásaikkal, fejlődéseikkel, fordulataikkal, kanyarodásaikkal mindvégig le tudták kötni az uralkodó figyelmét, ki elismerő nyilatkozattal szolt katonai környezetéhez.

Ezalatt a legváltozatosabb kép alakult meg a szemlélő előtt. Itt buzogánnyal, ott botokkal, majd rudakkal, a pálya szélén felállított szerekon: nyújtón és korlátón, lovon és bakon szebbnél szebb gyakorlatokat mutattak be. Itt futottak, ott magasságba és távolságra ugrottak, amott súlyt vetettek, majd meg rudakkal vetették magukat a közel három méteres póznán keresztül. A mieink mindenütt szépen megállották helyüket; mert harmadik helyet elfoglalni országos versenyen, 124 intézetnek külön az egyéni versenyre öltöztetett és trainirozott s mondhatni favorizált egy-két növendékével szemben: mindenesetre dicsőség. Sőt az egyik csoportban, a súlyvetésnél, nemcsak versenyképes, hanem elsőfoku eredményt értek el versenyzőink; s ha az ugródeszkán a hajításhoz vett nagy lendülettől megindogva egyik lábbal le nem lép s így szabálytalanságba nem esik az egyik versenyző, kitértető érmet visz haza az egyéni versenyről. Maga a bíráló is nagy sajnálattal említette az elért szép eredmény láttára ezt az incidenset, mely a versenyszabályok szerint a legszebb és legjogosabb kilátást is cserben hagyta.

Annál szebben és sikeresebben működtek mindenütt, a hol testületben, vagy csoportok-

ban léptek fel, mint a korlátón és nyújtón végzett csapatornázáson s másnap a kotyajátékon. Ezekben s az említett katonai gyakorlatokon nyerték meg a bírálók és Wlascics miniszter tetszését. Ezekkel szereztek intézetünknek újabb dicsőséget. S ez annál szebb dicsőség, mert az egész csapaté s az egésznek a szép készütségét, szorgalmas voltát és példás edzetséget igazolja. De igazolja az is, hogy ezen felnőtteket is megviselő hosszás és fárasztó vonulások és gyakorlatok alatt meg tudták tartani rugalmas mozdulataikat és jó kedvüket.

A király csak félórára szándékozott a gyakorlatokra kijönni; s az ünnep sikerének bizonyára fő bizonyítéka az, hogy nemcsak végig várta az egész három órás programot, hanem csak akkor távozott elismerő nyilatkozatok közt, mikor már az utolsó tornász-csoport is elvonult.

Junius 3-án ugyanezen program keretében folytak a gyakorlatok és versenyek, melynek végével az eredményt hirdették ki a versenyek győzteseiről. **A mieink diszokleveleket szereztek az intézetnek.**

A következő napok a főváros s a kiállítás megtekintésére s a korona-menetben való részvételle vannak szánva. Ifjaink a vasárnap déli vonattal érkeznek haza, önértében és tapasztalatokban meggazdagodva s történelmi szép napok emléket viszik magukkal fáradtságuknak jutalmául.

A Bethlen-kollégium előljárási-gának szözeata.

Midőn erdélyi egyházkerületünknek mult évben tartott rendes közgyűlése egyhangulag hozott határozatával kimondotta, hogy Bethlen-főiskolánkban a theologiai akadémián megüresedett tanári székeket minél hamarabb és oly időben kell egy nem sokára tartandó rendkívüli közgyűlésen betölteni, hogy a megválasztott tanárok helyüket már 1895. szeptember 1 én elfoglalhassák és működésüket megkezdhessék: méltán adhattunk helyet azon föltevésnek, hogy az áldatlan harc, mely immár teljes huszonhárom év óta pusztít egyházkerületünk életén, s meghasonlást szülve, árnyat borít a legfényesebb alkotásunkra is, végre valahára véget fog érni, Bethlen-kollégiumunk theologiai akadémiájáról és az egész főiskolánkról végképpen elvonulnak azok a folyton változó alakban jelentkező, de mindig ugyanazon veszélyt rejtő sötét fellegek, melyek 1873. év óta állandólag fenyegették főiskolánkat, s főleg ennek theologiai akadémiáját.

Az a föltevésünk, hogy a belviszály, mely két évtíz óta zsidbasztja egyházi életünket, vállvetett erőnk nemes versenyének ad helyet, s e versenyben főiskolánk theologiai akadémiája is, külső akadályok nélkül, részt vehet, annyival jogosultabb vala, mert akiket egyházi életünk mezején vezérlő férfiaknak kell tekintenünk, és akiknek leginkább hatalmukban áll vala a rég háborgó hullámokat végképpen lecsendesíteni, éppen azok részéről hangzott felénk a biztatás és biztositás, hogy azon törekvés, mely a kolozsvári theologiai fakultás megalapítására irányult vala, „a negyenyedi Bethlen-kollégiummal és annak érdekeivel szemben teljességgel nem aggressiv jellegű, és akik ezt mégis így fogják fel, — tévednek”. — A főtiszteletű püspök ur, ki e nagy tetszéssel fogadott enuncziációt főpásztori jelentésében tette, hogy minden kételyt eloszlason, és a tévedőket is meggyőzze a felől, hogy

S mi minden nem történhet az ég alatt, a föld színén? ... Aznap is két nyul jött rám s én ledurrantottam mind a kettőt. Nem akartam hinni a szememnek; boszorkányságot sejtettem; a puskának valami természetfölötti erőt tulajdonítottam. A vadászok talán nem is sejtettek, talán kitaláltak. Annyi bizonyos, hogy nagyon gavallérmódra viseltek magukat és nem mutatták, hogy csodálkoznak. Dicseriek, mint elotte való nap. A nemes gróf pedig annak a két vadászatnak az emlékére nekem ajándékozta dicsőségem részeset, a puska-t.

Sokáig őriztem ezt az ereklyét, amely egyébként is nagyon értékes, finom jószág vala, folytatta kis vartatva a mester. Elvittem magammal kotpachi kastélyomba is. Persze véglegesen nyugalomba helyeztem volt; ha inasom nem vette volna pártfogásába, az én vadászati szenvedélyem miatt megehetne volna a rozsdá. De ő meg-megtisztogatta.

Egyszer, amint a kertben sétálok, valami különös veszek észre. Jó messzire, a kert végében, egy nagy nyul agaskodott fel egy bokor tövéből, s rögtön lekuporodott megint; ott maradt mozdulatlanul.

Eszembe jutott hogy én valaha vadásztam s hogy még most is megvan a szép emlék-

puskám. Fölmentem hamar a lakásba s kértem az inast, hol a puska. Előhozta. Megtöltöttem s mentem vissza a kertbe. A cselőség meglátott s nevetett. Csodálkozó megjegyzéseket hallottam: „Nini, az ur valamit akar löni! ...” Én csak lopóztam lassan a kert végére a nyulas bokor felé.

Egyszer csak hopp! kiugrik a nyul a bokorból s futni kezd. Jó messzire volt, de — gondoltam — már csak nem eresztem el lövés nélkül. Odagyujtok. Hát nem felfordult? Ott maradt csendesen, kimulva.

Ez volt ötödik és utolsó lövésem életemben.

Azóta se vadásztam többet. És nem is fogok. Végre is, nem mindenki mondhatja el magáról, hogy életében összesen öt lövést tett s mindegyikkel külön-külön egy nyulat terített le.

*

Hallván ezt az igazán ritka vadászpályafutást, megéljeneztek mi is a mestert.

Egyikünk megkérdezte: meg van-e még a híres Andrassy-féle puska?

Munkácsy elkomolyodott: „Biz az nincs meg többé”; egyszer meg akartam mutatni valakinek s elővettem a tokját. Üres volt. A puska-t kilopták belőle. Sohasem tudhatam meg, hogy mikor történt, és hogy ki volt a bűnös.

a Bethlen-kollégiumot és annak theologiai akadémiáját éppen semmiféle veszély nem fenyegeti, mint „megzáfolyhatatlan” bizonyítékra hivatkozott a Mlgs Ig. tanács ide vonatkozó „konciliáns előterjesztésére”, s főleg éppen főiskolánk előjáróságának tagjait kerte, hogy ne engedjünk sorainkban részt áttetni a belvizsálynak, mely megbénítaná alkotó erőnköt, s a külvilág előtt gyöngeségünk szomorú képét mutatná fel.

Főiskolánk előjáróságának minden tagja őszinte örömmel hallotta és fogadta a főtiszteletű püspök urnak bekere hívó szavait, és nem kételkedett, sőt ma sem kételkedik a felől, hogy a fopasztori nyilatkozat és felhívás egyházkerületünk é.én álló vezető férfiaink határozott szándékának és a közgyűlés, egész egyházkerületünk regóta táplált, őszinte közóhajtásának vala híven kifejezett tolmácsolása.

E határozott szándék megnyilatkozását kellett látnunk a Mlgs Igazgató tanácsnak csakugyan „konciliáns” előterjesztésében, valamint egyházkerületünk közóhajtása jutott erőteljes kifejezésre az egyházkerület azon egyhangulag hozott határozatában is, melylyel a Mlgs Ig. tanács előterjesztését elfogadván, a nagyenyedi theologiai akadémia tanszékeinek gyors betöltését s e célból rendkívüli közgyűlés egybehívását rendelte el.

A főtiszteletű püspök ur bekere hívó szavainak őszinte visszhangja szólalt meg nem sokára a tanár-választásra egybehívott rendkívüli közgyűlésen elnöklő Gr. Kúun Geza egyházkerületi főgondnok ó méltósága megnyitó beszédeben, valamint a közgyűlés azon ténnyében, hogy egyik tanszékre, miután a többire a folyamodók közül senki sem jelöltetett, a választást egyhangulag, közfelkiáltással ejtette meg.

Ily előzmények után még csak gondolkunk sem lehetett arra, hogy az egyházkerület által hozott, s legalább részben, éppen a kerületi közgyűlés által már végre is hajtott határozat érvényen kívül helyezése maga a Mlgs Igazgató Tanács fogja megtenni az első és bámulatosan gyors lépést. A főtiszteletű Püspök ur fopasztori kijelentését és a kerületi közgyűlés határozatát szilárd alapnak tekintettük, melyre támaszkodva főiskolánk az elébe tűzött nagy feladatok megoldása érdekében kezét, az addig vivott kényszer-harc után, immár a nyugodt és zavartalan munkára veheti.

Nem is szalasztottunk el egy percet is, hogy főiskolánk theologiai akadémiaja a reá váró munkát minél rövidebb idő alatt ismét egész erővel megkezdhesse, s nemes feladatának, valamint a multban teljes mértékben, sőt nem minden dícsőség nélkül megfelelt, szintugy a jövőben, akár a fokozottabb kívánalmak szerint is, eleget tehesen.

(Folytatása következik.)

Millennium.

A kolozsvári egyetem tiszteletbeli doktorai. A hivatalos lap közli a közélet ama kiválóságainak névsorát, akiket a kolozsvári tudományegyetem a millennium alkalmából tiszteletbeli doktorokká választott. Királyi kézirat alakjában történik a publikáció, amelynek értelmében a király megengedte, hogy a kitüntetett férfiak tiszteletbeli doktorokká felavathassák s nekik a doktori okleveleket kiszolgáltathassák. A hivatalos lap közlése így hangzik:

Vallás- és közoktatásügyi magyar minisz-

terem előterjesztésére megengedem, hogy a nevemet viselő kolozsvári tudományegyetem a magyar állam ezredéves fennállásának ünneplése alkalmából:

József főherceget ő császári fenségét tiszteletbeli bölcsészdoktorrá, továbbá

Szabó Miklós valóságos belső titkos tanácsost, a Kuria elnökét,

Horváth Boldizsárt, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagját,

Daruváry Alajos valóságos belső titkos tanácsost, a Kuria nyugalmazott másod-elnökét.

Csemegi Károly valóságos belső titkos tanácsost, kuriai nyugalmazott tanácselnököt, Czorda Bódogot, a Kuria másod-elnökét,

Karap Ferencz királyi tablai nyugalmazott tanácselnököt és

Oberschall Adolf kuriai tanácselnököt a jogtudományok tiszteletbeli doktorává,

gróf Csáky Albin valóságos belső titkos tanácsost,

gróf Apponyi Albertet és

Hegedüs Sándor országgyűlési képviselőket,

Körösi Józsefet, a fő- és székvárosi statisztikai hivatal igazgatóját, és

dr. Schwarz Gyula budapesti tudományegyetemi tanárt az államtudományok tiszteletbeli doktoráivá,

Bálint Gábor kolozsvári egyetemi nyilvános rendkívüli tanárt,

Böhm Károly és

Schneller István kolozsvári egyetemi nyilvános rendes tanárokat,

gróf Eszterházy János műtörténészt,

Müller Frigyes erdélyrezi agostai hitvallású evangélikus püspököt,

Szilády Áron halasi evangélikus református lelkészt, dunameléki evangélikus református egyházkerületi főjegyzőt,

Thaly Kálmán országgyűlési képviselőt, Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi miniszteriumi államtitkárt,

Hollan Ernő valóságos belső titkos tanácsost, nyugalmazott altábornagyot,

Hieronymus Károly valóságos belső titkos tanácsost,

gróf Széchenyi Bélát, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli és igazgató tagját,

Bedő Albert földművelésügyi miniszteriumi államtitkárt, és

Bielz Albert királyi tanácsos és nyugalmazott tanfelügyelőt tiszteletbeli bölcsészdoktorokká avathassa s nekik a doktori okleveleket kiszolgáltathassa.

Kelt Budapesten, 1896. évi május hó 6-án.

Ferencz József s. k.

Wlassics Gyula s. k.

Érdekesnek tartjuk felemlíteni, hogy gróf Csáky Albint most másodszer választotta meg a kolozsvári egyetem tiszteletbeli doktornak. Első ízben pár év előtt a bölcsészeti kar tisztelet meg doktori diplomával, amelyet ezuttal az államtudományi kar szolgált ki neki.

Alaptalan vádak a kiállítás ellen.

Az ezredéves országos kiállításról mestersegesen terjesztik bizonyos oldalról a rossz híreket, hogy elriasszák vele a közönséget.

Kivált néhány (bécsi) lap, melyek a kiállítás hirdetéseiben vetett bizalomban csalatkoztak, de olyanok is, melyek tendenciával hirdetik, hogy minden, ami magyar, az rossz: mindenféle tücsköt-bogarat összeirtak a kiállítási drágaságról.

Eleinte mosolyogva néztük a merész rágalmozásokat, de azután szomoruan tapasztal-

tuk, hogy mások is felülnek e tendenciózus hirteléseknél, sőt magyar újságíró is akadt, aki vállalkozott arra a herosztrateszi munkára, hogy mert a fel adag pájslit nem kapta oly olesón a kiállítás területén, mint rendes városi lebujában, gyilkos cikkekkel ront neki a kiállításnak és minden ezzel összefüggő sikernek.

Ez szomorú, de így van.

* * *

A rövidlátók és tapasztalatlanokkal hiába áll pörbe az ember. Akik még sohse láttak kiállítást, azok panaszkodnak legjobban a drágaság ellen. Pedig sem a 85-iki, sem semmiféle külföldi vagy vidéki kiállítás sem volt, melyeken az árak aránylag mérsékeltebbek lettek volna, mint a mostani kiállításon.

Igaz, van egy drágább étlappal bíró francia vendéglő is, de ezt célszerűen létesítette az igazgatóság, mert számolnia kellett a közönséggel, mely a városban is a legdrágább vendéglőket látogatja s melyet nem lehet a közönséges korszakba kényszeríteni. E miatt legkevesebbé van jussa azoknak panaszkodni, akik olesón akarnak étkezni, mert ezek számára van elég hely és választék a kiállítás területén. Igazán érdekes dolog, hogy ebben a tekintetben a szegény emberek kelnek védelmére a gazdagoknak.

(Zárjel között érdemes felemlíteni, hogy a bécsi színházi kiállításon volt a Noái- és Patard-féle francia vendéglő, melynek árai négyszer akkorák voltak, mint a mi francia vendéglőnké. És igen sok szegény ember, aki Budapestről Bécsbe utazott, hazajövet dicsékedve említette, hogy ő is evett a Noái- és Patard konyhájában! Sőt a legtöbb szegénynek tartották volna, ha ezzel a nagy eselekedettel nem dicsékedtek volna.)

De nyilatkozatokkal a dolgot tisztázni nem lehet. Lássuk a tényeket.

A kiállításon használatban levő étlapok árainak összeállítása a következő:

Ételek árai	Csárdák				Vendéglők							
	Debreceni	Bálatoni	Karikás	Szegedi	Dreher	Körmér	Rásky-szobozó	Király-szobozó	Petánovits	Polgári-szobozó	Sturm	Drechsler
Leves:												
Fehér leves . . .	10	10	8	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Külön leves . . .	20	15	15	15	20	20	20	20	20	20	20	15
Fozetek hullal . .	25	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Husételek:												
Marhahús mártással	35	35	35	35	40	40	40	40	40	40	40	40
Gulyás v. pörkölt . .	35	40	40	35	—	—	35	—	35	—	35	—
Sültek:												
Sült v. rántott csirke	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70
Borjuvés v. czomb	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Sertéskaraj . . .	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Rostélyos . . .	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Angol rostbeaf	60	70	70	70	70	70	90	—	70	—	70	—
Tészta:												
Főtt tészta . . .	30	25	30	25	30	30	30	30	30	30	30	30
Sült tészta (torta)	35	40	40	35	30	30	40	30	35	—	35	—
Egy pohár sör	14	13	13	14	14	14	14	14	14	14	14	14

A sörköstolóban egy pohár 12 krajczár és egy adag szalámi 20 krajczár

Az étlapokon kitett árakat minden vendéglős tartozik szigoruan betartani, s azt a pinczért, aki az étlapokon kitett árakat nem respektálja, vagy csalási kísérletet követ el, az igazgatóság, megokolt feljelentés esetén, kitiltja a kiállítás területéről.

Ime, ez a nagy drágaság, melylyel közönségünket elriaszgatják a kiállítástól.

Pedig aki érti a dolgot és a kiállításunkat látta, az a le tárgyilagosabb ítélettel kénytelen elismerni, hogy ily nagyszabású, szép, minden tekintetben sikerült és tökéletes országos kiállítás még nem volt a kontinensen.

Ne is legyen intelligens ember az országban, aki ezt az ezredeves kiállítást ne nézné meg. Már is országos mozgalom indult meg, hogy a magyar társadalom minden rétegébe behatoljon az a tudat, hogy ez a kiállítás méltassa ezeréves történetünk dicsőséges eseményeit és biztatás, buzdítás a reményteljes jövőre nevezze.

Amit a magyar ember itt együtt láthat hazánk kulturális és gazdasági életének jellemzésére, az felemelőleg hat mindenkre. A kiállítás hatása tehát épp úgy, mint az ezer év többi nagy ünnepeinek hatása, nem egy pillanatra vannak számítva; át keli éreznünk ezt a buzdítást és lelkesítést s nemzedékről nemzedékre erőt merítenünk a jövő munkásságra abból, amit itt szemlélni és tapasztalni fogunk.

Gelléri Mór

Vegyes hírek.

— **Urnappja.** A nagyenyedi róm. kath. templomban Urunk napján az isteni tisztelt d. e. 9 órakor vette kezdetét, hol Deli Ödön házfőnök pontifikált fényes segédlettel. A szokásos ünnepi körmenet a piaztéren vonult el — közben a 3 oltárnál, melyeket Szekelyhid János, Korbuly Bálint és Vilk Ede állítottak fel — az evangélium eléneklése után az oltári szentség lett felmutatva. Majd a körmenet a templomba vonult vissza, hol a Te Deum eléneklése után a közönség eloszlott, melynek soraiban láttuk a helyben állomásozó honvéd tiszti kart. Impozáns volt a honvéd disz-század megjelenése, kik kettős sorban Perényi Miklós főhadnagy vezetése alatt kísérték a menetet.

— **Öngyilkossági kísérlet.** Bajesán Juonné nagyenyedi napszámosnő elkeseredésében, hogy férje már több hónapja keresztelképtelen, a napokban a Marosba ugrott azon szándékból, hogy magát elölje, azonban a közelben dolgozó munkások, mielőtt az asszony vízbe fullt volna, élve kifogták.

— **Nyári táncmulatság.** A balászfalvi műkedvelők 1896. június 14-én a Komsa-féle kerthelyiségben, a műkedvelői alap javára, jótékony célú nyári táncmulatságot rendeznek.

— **Nyilvános köszönet.** Az alsófehérmegyei tanító-egyesület múlt hó 2-án tartott estélyén szivesek voltak felülfizetni: Gáspár János tb. megyei főjegyző 3 frt, Schlawik József Jácint gyógyszerész (Tövis) 2 frt, Krengl Sándor községi jegyző (Tövis) 2 frt, Füzsi Katinka 1 frt, ifj. Sándor Miklós vendéglős 1 frt, Pap Gyula borász 1 frt, mely felülfizetésekért hálás köszönetét nyilváníja az egyesület elnöksége.

— **Pályázati hirdetés.** A bécsi cs. és kir. keleti akadémiában — melynek növekedékei a külügyi, különösen a Keleten teljesítendő konzuli szolgálatra képeztetnek — két magyar állami ösztöndíjas hely szerveztetvén, azoknak a jövő 1896—97. tanévre leendő betöltése céljából pályázat hirdetetik. Ezen ösztöndíjas helyek elnyerésének alapföltételei a következők: 1. A magyar állampolgárság; 2. valamely magyarországi gimnáziumban, vagy a bécsi Terézianumban szerzett és legalább általános „jó“, a nyelvekből pedig „jeles“ osztályzatot igazoló

érettségi bizonyítvány; 3. a magyar, valamint a német és francia nyelv tudása.

— **Egy milliomos fukarsága.** Taganrogban nemrég bontották föl a hetek előtt elhunyt Villiano milliomos végrendeletét. Villiano százötven millió rubelt hagyott hátra és egész vagyonát gyermekeire hagyta, anélkül, hogy a város szegényeinek csak egy krajzart is hagyott volna. Pedig egész vagyonát Taganrogban szerezte mint buza-exportőr, de mert elve az volt, hogy „mindent magamnak, másoknak semmit“, soha senkinek egy krajzart nem ajándékozott. Ennél a fukarságnál talán még csúnyább a bőkezűségnek az a fajtája, melyet örökösök tanúsítottak. A milliomos fia a végrendelet fölolvása után azonnal 300 rubelt adott át a postamesternek, a taganrog szegények közt leendő kiosztás végett és egyuttal kilátásba helyezte, hogy csaknem épily nagy összeget fog kapni az örökösöktől a város is — jótékonykezérra.

— **Gyilkosságok Amerikában.** A Chicagóban megjelenő Tribune közlése az Egyesült Államokban 1895-ben elkövetett gyilkosságok és öngyilkosságok statisztikáját. E szerint a gyilkosságok száma az Egyesült Államokban a lefolyt évben rendkívül emelkedett. Míg ugyanis 1894-ben 9800, 1890-ben 4300 és 1885-ben csak 1808 gyilkosságot követtek el, addig a lefolyt évben a gyilkosságok száma 10.500-ra rugott. A bűntettek számának emez óriási gyarapodása nagyon aggasztó jelenség. Épp olyan aggasztó az öngyilkosságok folytonos szaporodása is; míg ugyanis 1885-ben csak 978 öngyilkosságot követtek el, számuk 1890-ben már 2040-re, 1894-ben majdnem 5000-re, s 1895-ben 5750-re emelkedett.

— **A gondolat lefényképezése.** A fényképezés terén azok után, a miket a katódikus sugarakról jelentenek, tulajdonképpen semmiben sem szabad kételkedni. Elég csinos eredmény már az is, ha lefotografálják egy zárt doboz tartalmát, vagy az élő ember esontvázat, de ami szenvedélyes fotografusaink tovább igyekeznek, az agyat akarják fotografálni és nem kételkednek abban, hogy majd a gondolatokat is le tudják fényképezni. Közeledünk az adonabeli fotografushoz, aki „emlékezetből“ fényképezte a klienseit. Rockwood George híres amerikai fényképező, a New-York Tribuneben egész komolyan értekezik e tárgyról. Nemrég történt, — írja — hogy Black tanár, a bellevein köröda tanára hivatott; egyik betegje és barátja, Brenski gróf meghalt és a tudós arra kért, hogy fényképezze le a halottat, hogy aztán a fotografákat el lehessen küldeni Európába, a rokonokhoz. Mialatt készülékeimet elhelyeztem, az orvos elhatározta, hogy boncolást fog végezni. Elfelejtettem megjegyezni, hogy az elhunyt tudós egiptológus volt és életének jó részét hieroglifák megoldásával töltötte. Az agy külső képe egészben véve normális volt és minthogy az emberi test e része mindenkor nagyon érdekelt, kértem az orvost, hogy bocsásson rendelkezésemre egy darabot, hogy aztán fotomikrografiai tanulmányokat tehessenek.

Hazatérve, finom szeletekre metszettem az agyat, amely műveletemet több tudós kísérette figyelemmel. A szeleteket nagyítóval néztem; különös nyomokat észleltünk, a melyek tudós barátaim állítása szerint nem tartoztak az agy alkatrészeihez. Fokozatos nagyításokat készítettem, míg végre 3000 diamétert értem el és ekkor a rendellenes

nyomok igen különös, geometriai alakokat tüntettek föl. Ekkor nagy félenken azt a gondolatot kockáztattam, hogy a nyomoknak valami értelmi jelentőségük lehet, és egyik barátom, egy tudós hitterítő, aki sokat járt a keleten, könnyen ráismert az ethiopiai, szíriai és fönicziai írásjelekre.

Ki tudja, vajjon a figyelemreméltó személyek agyának ily kutatása nem a „holnap“ tudós föladatai közé tartozik-e? Mily látkör nyílik meg előttünk? Mi mindent találnak majd a híres politikusok, statisztikusok és nemzetgazdák agyában?

Hogy realisabb alapon maradjak, nem látom lehetetlennek, hogy az emberi agy az emlékek végtelenül finom nyomait megörzi, amint a fonográf korongja megtartja a beszéd, az ének, még a sohaj nyomát is, és kívánság szerint visszaadja. Ez a legkielégítőbb módon magyarázza azt a különös tüneményt, amelyet „emlékezetnek“ szoktunk nevezni. Ez a körülmény különben meg fogja kedveltetni a — halottégetést, mert sok ember, akinek agyában gonosz gondolatok rejlenek, utolsó órájában arra fog gondolni, hogy analizálni fogják agyát, le fogják fényképezni gondolatait és azért inkább elégetteti majd holttestét.

Ne mondja senki, hogy kihalt az amerikaiak fantáziája.

— **A mosónő királyné felségjoga.** Nagyszerű ötlete támadt Courteline párisi humoristának. Elhatározta, hogy egyszer ő is csinál valami komoly dolgot és egész komolyan azzal az indítvánnyal állott elő, hogy adják meg a párisi mosóházak egy napra választott hushagyó-keddi királynéjának azt a jogot, hogy egynapos uralkodása alatt egy halálra ítélt embernek kegyelmet adhasson. Clovis Hugues képviselőnek annyira megtetszett ez a bolond ötlet, hogy formális indítvány alakjában a kamara elé akarja terjeszteni.

— **A házasság mint kísérlet.** Egészen új és hallatlan válási okot érvényesítettek egy Cincinnatiában, Amerikában, megindított válópörben. A válni készülő felek 1892-ben esküdtek meg, a következő évben a fiatal asszony anyának érezte magát és amikor eljött az ideje, hogy lebetegedjen, anyjához költözött, hol egészséges gyermeknek adott életet. Az asszonyka azóta se tért vissza férje házához és ezt tenni egyáltalán vonakodik, végre pedig a férj sürgetésére levélben azt a meglepő nyilatkozatot tette, hogy csak azért ment férjhez, mert orvosnő lévén, tapasztalásból akart megismerkedni az anyai örömmel, mert azt hiszi, hogy ez hasznára lesz hivatása gyakorlásában. Minthogy pedig ezt a célját elérte, tudni sem akar többé férjéről. A tudományos kísérlet céljaira fölhasznált férj e kijelentésre beadta orvos-felesége ellen a válókeresetet.

— **Fénynyé változott hő.** Londonban a napokban mutatták be Edison új találmányát, mely abból áll, hogy bizonyos, a Crookes-csőben alkalmazott kristályok olyan szervi befolyást gyakorolnak az X. sugarakra, mely a hőt fénynyé változtatja. Edison egy közönséges, körülbelül öt hüvelyk hosszú Crookes-csővet mutatott be, belől könnyen előállítható kristályokkal kibérelve, mely kristályok titkát Edison egylőre magának tartja. Az X. sugarak, így magyarázta Edison, a kristályokon áthaladva, szervi változást szenvednek, hő nem fejlődik ki, hanem minden hő, mely egy közönséges lámpában elvész, fénynyé változik át, ami 75 százalék megtakarításnak felel meg. Még be kell várni,

hogymennyiben válik be Edison új találmánya a gyakorlatban.

— **Hirdetmény.** Szemben azon híresztelésekkel, hogy az ezredéves országos kiállításban ételért és italért mesés árakat szabnak, ezennel közhírré tesszük étel- és ital-árjegyzékünket, hogy a n. é. közönség meggyőződést szerezhesen arról, hogy ezen híresztelések a valóságnak meg nem felelnek. **Étel- és ital-árjegyzék** kiállítási vendéglői üzletünkben. **Reggeli-étlap.** Savanyu tudó citrommal, piritott borjumáj, polgári gulyás, borju pörkölt, székely gulyás, bécsi kolbász adagonként **20** kr., — tányér hus torma vagy czéklával **25** kr., — rostélyos, vesepecsenye szelet tojással, borjuszeletke tojással **40** kr., — rántotta **25** kr., — egy darab hig- vagy kemény tojás **10** kr. — **Déli- és esti-étlap.** Leves **10** kr., — marhahus mártással **40** kr., — főzelék hussal **30** kr., — vesepecsenye à la crème nagy adag **80** kr., — kis adag **50** kr., — borjuszeg **60** és **40** kr., — lébensült maccaronival **60** és **40** kr., — borju friccandau **60** és **40** kr., — rántott bárány **70** és **40** kr., — fiatal sertés karbonád **60** és **40** kr., — idei liba **90** és **70** kr. — 1 pohár $\frac{3}{10}$ liter Szent István vagy Barátság **12** kr., 1 korsó $\frac{5}{10}$ liter Szent István vagy Barátság **18** kr. Előzetes tömeges rendelésnél még külön árendményt nyújtunk. Számos látogatást kérnek kiváló tisztelettel **Sturm Gyula és József** vendég-lősök a Kőbányai Polgári-Serfőző pavillonjában (a Corson, a második főkapun bejőve közvetlen balra.) 733 1-1

Meteorológiai jelentés június 3-tól jun. 6-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erő- sége	Bor- lat	Csapadék	Hő Napi max. min.
3	7	65.8	+16.2	N ₂	0	—	
	2	63.2	+25.0	NE ₃	2	—	+26.4 +10.0
	9	64.6	+14.6	NW ₁	0	—	
4	7	65.1	+15.1	N ₂	2	—	
	2	62.3	+25.6	GE ₂	2	—	+27.2 +13.0
	9	62.9	+18.2	—	4	—	
5	7	63.6	+17.2	NE ₂	2	—	
	2	60.7	+26.0	E ₂	2	—	+27.0 +11.1
	9	62.2	+16.5	E ₂	2	—	
6	7	62.6	+16.7	NE ₂	1	—	
	2						
	9						

Kilátás: Száraz, meleg; legfőbb helyi jellegű zápor.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban Szél iránya = N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat Szél erőssége = 1-10 i. Borulat foka = 1-10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, △ = dara

Apróságok.

Gyöngye a földrajzban.

Arszlánkövi bankár: Micsoda? Ön azt mondja, hogy ez a váza nem valódi? Hisz az én Móríc fia magam hozta Majolikából!

Kijavított sírfelirat.

Wilmer amerikai püspökről beszélnek a következő adomát: Egy barátjának meghalt a felesége és sírkövébe a következő feliratot

véslette: „A szemem világa kialudt.“ Ugyanez az ember egy év múlva újra nősült s azt kérdezték a püspöktől, hogy mostan hogyan vélekedik arról a sírfeliratról.

— Nagyon jó — felelte a püspök — csak hogy a vigasztalhatatlan férj most hozzátehetné: „De másikat gyújtottam meg.“

Pontos számítás.

Ella: Hiányzik a völegényemnek egy levele.

Giza: De hogy tudhatod ily tömérdek levél mellett, hogy egy hiányzik?

Ella: Mindig számítottam a csókokat, a melyeket levelemben kiküldött. Eddig éppen két millió volt — és ebből hiányzik ezer.

Közgazdaság.

Közgazdasági levél.

Azon államok, amelyek a takarékoság elveire és a takarékoságnak, valamint a szorgalomnak alapjaira fektették háztartásuknak gazdasági részét, azok mindenesetre gazdagok és hatalmasok, s ebből kifolyólag erősek is maradnak sokáig. A modern gazdaság haladása eme említett elveken alapszik, és gyarló hiúság lenne ezt még csak kísérletben is megfontani, szándékosan bolygatni, mint olyat, amely igen jó alapokon nyugszik.

A közgazdasági tényezők nem alapszanak más elveken, mint az egyes gazdaságokban keresztülvitt intenzív és maradandó közgazdasági alkotásokon. Minden államnak, a mely feltékenyen ápolja közgazdaságát, valamint azt fejleszti is, oda kell közgazdasági műveinek alkotásainál törekedni, hogy egy színvonalra emelje a kisbirtokot a közép-birtokokkal a gazdasági üzemtervi haladást tekintve, és nem az egyéni érdekek előtolása, hanem a közgazdaság feltüntetése és fejlesztése legyen — az általános haladást illetőleg — jelszava. Ettől, végeredményében tekintve a dolgot, a nemzetnek gazdasági jövője és gyakran állami létérdeke függ.

Ha jól miveljük a talajt, — rendes természetű viszonyok között — jó termésre is számíthatunk; éppen így van ez közgazdaságunkkal is. A gazdasági haladás, valamint az ezzel járó anyagi haszon néhány év alatt azon jó hatást fogják hazánk közgazdaságában felmutatni, a mely egyfelől a gazda-osztálynak vagyonosodása mellett, másfelől a termelési ágaknak helyes harmoniába való hozása által, nemkülönben az intenzivitásnak nagyobb területeken való elterjedése folytán, újjá fogják alkotni a szunyodásra hajlandó gazda-elemet és tettere hívják fel hazánk minden munkás, hű fiát. A virágzó közgazdaság mindig és minden körülmények között ama elvitázhatlan eredményeket fogja felmutatni, a melyek anyagi tekintetben kihatnak messzire a nemzet anyagi, nemkülönben szellemi fejlődésére.

Nincs oly ága közgazdaságunknak, amely ne mutatna az utóbbi években haladást, de az is bizonyos és felismerhető egyuttal, hogy a termelési ágak aránya még nincs azon nivón, amelyen lennie kellene. Magyarország közgazdaságának lényeges átalakulására befolyást fog gyakorolni — a közel jövőben már — a hazai állattenyésztés fejlettségének előmozdítása és export-képessége a külfölddel szemben. Hazai állatfajtáinkban valóban oly kincset birunk, amely okszerű és helyes tenyésztési elvek és irányok keresztülvitelével olyanná fog fejlődni, hogy jelentékeny export-képességük által az állami és magánbevételeket, a jelenlegihez arányitva, talán megkétszerezendik!

Ezen cél azonban csak úgy éretik el, ha a gazda-osztály folytonos önképzés és tanulás által mindinkább intelligensebb lesz és az elméletet igyekszik saját javára fordítani, mivel mentől teljesebb a gazda elmélete, — feltéve, hogy a többi képességek egyenlők — annál sikeresebben gazdálkodhatik. Mentől behatóbban, értelmesebben és világosabban tud gondolkozni, annál takarékosabban és előnyösebben is működhetik, mint egyik kiváló szakirónk mondja.

A haladó és tanulni vágyó gazda saját érdekében meg kell tegye a mindent, ha célját elérni akarja, mert csak intelligens gazda-elem mellett lehet fejlődött közgazdaságot képzelni, amely nem szorul az állam dédelgetésére; példa erre Angliának a kor igényeit teljesen kielégítő és jelenben is az egész kontinensen első helyen domináló közgazdasága. Én úgy képelem, egy modern államnak közgazdaságát, a mely szilárd pénzügyi alapokon nyugszik, mint egy intenzív gazdaságban egy rendezett majort, a hol első tekintetre feltűnik a vezető kéz erélyessége, vagy erélytelensége; ugyisintén meglátszik, hogy helyes irányban keresztülvitt vezetésnek szerint fejlesztik-e gazdaságunkat.

A nemzetgazdasági elvek és szabályok csak rendezett közgazdasági viszonyok mellett alkalmazhatók, mivel a társadalmi élet számtalan követelményei mellett jó pénzügyi eredmények csak így érhetőek el. Jó és rendezett pénzügy, nemkülönben a termelési ágakban fokozott termelés, a termés, illetve a nyers anyagnak nagyobb mértékbeni előállítás, valamint az ipari és kereskedelmi növényeknek fokozottabb termelése, az egyoldalú gabonatermeléssel szemben, természetesen nagy átlagban — azon eszközök, a melyek hivatva vannak Magyarország közgazdaságát tekintélyes és hatalmas versenytársává tenni a külföld bármely államának közgazdaságával szemben.

Sz. V.

Piaci árak.

Nagy-Enyed, 1896. június 4

Buza legjobb	100 kilogramm	7.—
„ középszerű	„	7.—
Kétszeres legjobb	„	7.—
„ középszerű	„	6.50
Rozs legjobb	„	5.50
„ középszerű	„	5.—
Zab legjobb	„	5.50
„ középszerű	„	5.—
Kukorica (tengeri)	100 kilogramm	5.—
Burgonya	„	2.—
Széna legjobb	egy szekér	5.50-5.50
Szalma legjobb	„	1.80
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú	„	3.50
Cserfa 1 „	„	3.20
Tölgyfa 1 „	„	3.50
Faszén kemény	egy hektoliter	1.80
Marhahus	1 kilogramm	—36
Ser'ésahus	„	—44
Szalonna	„	—72
Disznózsír	„	—90
Vöröshagyma	„	—10
Fokhagyma	„	—10

Csarnok.

Az „ülő század.“

— Egészségünk érdekében. —

Századunkat elnevezték a felvilágosodás, találmányok, alkotmányosság századának, nihilista- és több efféle századnak. Legújabbban egy német író a századot jellemző elnevezések sorát meg egy jelzővel toldotta meg. Elnevezte a jelen századot ülő századnak.

Egy korban sem ült annyit az emberiség,

mint a XIX. században. Legszegényebb gyermek-kortól kezdve órákig ülünk a padban, sokan az egyetemi tanulmányok ideje alatt ismét csak ülnek; ülnek a bureaukban, a comptoirokban, a hivatal-szobában, mint tudósok az íróasztal mellett, mint tanítók, tanárok a katedrán, ülnek évekig, évtizedekig, egész életen át, míg végre fáradt testünk egy napon összeesik és — örök nyugalomra elhelyeztetik. — Egy ülő század gyermekei vagyunk!

A folytonos ülés nem előnyös sem testünk, sem szellemünk természetes kifejlődésére. A sok ülés káros befolyást gyakorol a vérkeringésre, a táplálás processzúrára, lomhakká és bágyadtakká tesz, vértörődásokat okoz és általában az életműködést hátráltatja, akadályozza, sőt kérdéssé teszi.

A rendszeres tornázás legelőnyösebb befolyást gyakorol a táplálkozási szervek tevékenységére és a vérkeringésre.

Ez igaz állításból folyólag sok betegségnek elejét vehetjük a rendszeres tornázás által és pedig:

1. Ha csak ülő élet-foglalkozásban vagyunk a nélkül, hogy izmainkat tevékenységre serkentenők, a vértömeg vesztéssel megakad, hiányos lesz az anyagcsere és végre chronikus bajok: gyuladások és belső szervek elfajulása áll be (görvéllyesség, sápkór, vérszegénység, hypochondria, melancolia, migrain, gyomor-katarrhus, gyomorgöres, gyomor-keményedés stb.)

2. Senki sem tagadhatja, hogy a tornázás leginkább és legtökéletesebben erősíti az izom-rendszert.

Az izmok erősítése által elháríthatjuk az idegbajokat, a gyomorgyengeségeket, az alfésti bajokat, az izomremegést. A mellbetegek visszavezethetők a szűkmellűségre.

A fulságos nagy hájasodásra (kövérségre) való hajlam ellen is az izom munkája a legjobb soványító gyógymód. 8—10 órai izom-működtetés által 1 gr. zsírt használunk el és ha az izom-működtetés folytonos, a zsírt elveszítjük.

3. A tornázás sok betegség ellen véd a nemes szervek harmonikus kifejlésétől által.

A sok közül álljon itt egy eset:

A tüdő mély lélekzetvételnél kupalakulag terjed ki. A kup csúsa fölfelé, alapja lefelé van irányítva. Önkénytelen mozgásnál (alvásnál, rendes lélekzettel) a tüdőnek csak az alsóbb része terjed ki; önkéntes, mély lélekzettel ellenben a csúcsok is kitévőnek. A tüdőre is áll az, ami minden szervre nézve bebizonyított tény, hogy t. i. ha hiányosan vagy egyáltalában nem működik, nincs használva: idővel elpusztul. A tüdőnél többnyire a csúcsoknál kezdődik az assz-kór. Ezen tüdőbajnak különösen az irnokok és szabók vannak kitéve, tehát oly emberek, kik folytonosan ülő helyzetben foglalkoznak. Távol van ellenben azoktól, kik másznak (hegymászók), futnak, vezényelnek. A tornázásnál a mászó szerek és a korlát azon szerek, melyek az assz-kór (a tüdővész) ellen-szerei.

4. Elejét vesszük sok betegségnek a test edzése által. Itt is a tornázás jelentékeny szerepet játszik, különösen ha szabadban történik és torna-kirándulásokkal van összekötve.

A tornagyakorlatok gyógyhatása tekintetében a régi és újabb idők minden orvosa egyetért.

Csak a rendszeres tornázás által fog a test az erő oly magas fokára fejlődni, mely

forrásává lesz a zavartalan életnek. Ez által meg lesz adva a lehetőség, hogy a testet egészségesen és épen késő életkorunkig fentartsuk és a meggyengített organizmust újra felélesszük!

Hát a sok tornázás által lehet a test állandó egészségét fenntartani? Határozott igennel kell válaszolnunk, mert minden egyéb testi foglalkozás a testet többé-kevésbé egyoldalul képezi és csak oly tevékenységet fejt ki, melylyel csak bizonyos számú és nem az összes izmok erősítenek. (A kovács ritkán mellbeteg, de szenved láb-bajokban.)

Ezek alapján állíthatjuk azt is, hogy a tornázás visszahat a szellemre is.

Tény, hogy az, ki végtelenségeket az agyra, szívre, tüdőre megakadályozni, széles mellrel és könnyen lélekzeni, a gyomort és az alsó testet tevékenységre serkenteni képes, ki jól formált csontokkal rendelkezik, a szív elhajasodásából eredő ajtózárdásokat nem ismeri: az jól fogja magát érezni és zavartalan vidám kedélyű lesz. A testi jó érzés hat humorunkra.

De hát kérdezheti valaki: mi köze a szellemnek a nyújtóhoz, az ugráshoz, a lendülésekhez stb.? Igen sők köze van.

A tornázás figyelemhez és pontos megfigyeléshez szoktat. Minden ugrás és más szerez végzendő gyakorlat kivitele külön faktorok eredménye. Hogy pl. az ugrás helyes legyen, kell, hogy az iramodás és a felugrás energiája, a repülés alatti testtartás és leugrás biztossága együtt közreműködjenek az egészségek kivételére; arra, hogy helyesen megítélhessük az iramodás távolságát: pontos megfigyelésre van szükségünk. Erre van szükségünk más torna gyakorlat kivitelénél is: tudniuk kell a módját, el kell találnunk a fogást.

A tornázás megtanít arra is, hogy olyan-nak tekintünk a világot, amilyen valójában s ne fussunk az elérhető ideál után.

A legmerészebb gondolat-menet sem segít fel minket a nyújtóra, hanem igenis egy felbillenés, egy kimért felhuzódás, egy gyors föllendülés. Fantáziánk legmesszebb menő szárnyalása sem röpit át az ugró zsinórán, hanem csak a kiképzett és kellően alkalmazott erőnk. Ellenfelünket hősénekel földre nem teríthetjük, de igen úgy, hogyha megmarkoljuk, műrtően megforgatjuk és lábáról levesszük. A szereken való gyakorlatoknál azon meggyőződésre jutunk, hogy erős akarattal izmaink erősítésével derék munkát végezhetünk, és ha gyöngébbek is vagyunk, következetes erő-kifejtéssel

nagy akadályokat győzhetünk le. Erőnk és ügyességünk nagyobbulni fog; világnézetünk ez által is korrektebb lesz. Bátorságunk és önértetünk fokozódni fog és öntudatunk szertelen kénkövései helyett biztosság erősödik meg bennünk a világgal s az étellel szemben. A sokoldalú tornagyakorlatok gyors megfontoláshoz szoktatnak, mi által sok tévovázástól és tépelődéstől szokunk le.

Mindezek együttevén emelik erkölcsi erőnk, emelik bennünk az intelligenciát.

„A testgyakorlás nem csak a testi erőt, hanem a lelki erőt is növeli.“ Ezt hangoztatta legújabb belügyminiszterünk.

Az év folyamán mind sürűbben hangoztatták napilapjaink is a testgyakorlatok égető szükségét és nagyobb elterjedését.

Ülő századunk vége felé kezdik észrevenni minálunk is, hogy a sok ülés egészségünkre rossz befolyást gyakorol; belátják, hogy több mozgást kell végeztünk, hogy a tornázást mint egyikét a jelenkor legszükségesebb és legrészesebb átalakítási eszközeinek kell tekintenünk.

A. T.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Henneberg-selyem esakis akkor valódi, ha közvetlen gyárból rendelik — fekete, fehér és színes 35 krajczártól 14 frt 65 krig méterenkint — sima, esikós, kockázott mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban) stb., a megrendelt áru **postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: HENNEBERG G.** (es. és kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben.** — Svájcba ezimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. (1)

Üzleti állványok
és berendezések jutányos áron eladók.
Értekezhetni: **Czell Antal** urnál **Felvinczen.**
735 1-3

Schicht-téle szin-szappan

Törvényszékieleg belajstromozott védjegy:

Igen jól van szárítva, kitünően tisztító, igen takarékos a használatban, kezesség mellett tiszta és ártalmatlan a fehérnemű és kéznek, egyáltalában a legjobb, ami a szin-szappanból van.

Senki sem bánja meg a kísérletet.

Kapható Nagy-Enyeden: Ifj. Lázár Károlynál.

701 9-20

Sz. 401—896. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A balázsfalvi kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság közli, hogy a nagyszabeni földhitelezést végrehajtónak Bakainczán Angyel végrehajtást szenvedő ellen 300 frt s jár iranti végrehajtásos ügyében a nagyesztergői 333 sz. tjkvben A + 1. r. 4016 hr. sz. ingatlanára 32 frt, a 2. r. 1286 hr. számra 111 frt, a 3. r. 5136 hr. sz. 82 frt a 4. r. 486 hr. sz. 22 frt, az 5. r. 1284 hr. sz. 221 frt, a 6. r. 2892 és 2893 hr. sz. 296 frt, a 8. r. 5137 és 5138 hr. sz. 148 frt, és a nagyesztergői 360 sz. tjkvben A + 2. r. 378a 73 hr. sz. 54 frt, a 3. r. 684, 685 hr. sz. 64 frt, és a 4. r. 3978 hr. sz. ingatlanára 37 frt megállapított kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1896. évi július hó 20-án délelőtt 10 órakor Nagy-Cserged községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási árban alul is el fognak adni.

Árverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-ez. 42. §-ában jelzett arólyammal számított óvadék-képes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-ez. 170. §. értelmében a bánatpenznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbírósg tkvi hivatala.
Balázsfalva, 1896. márcz. 16-án.

A másolat hiteleül
Vörös Endre,
tkvi kiadó.

L34 1-1



A zalathnai kénkovand ipar r. t.

Brassói kénsav- és műtrágyagyára

ajánl: mindennemű száraz és könnyen szórható **szuper-foszfátot, répa-, szőlő- és árpátrágyát, Thomas-salaklisztet, chilisalétromot, kénsavas ammoniákat** és minden egyéb **műtrágyát** szavatolt beltartalommal.

Fővilágosításokkal és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál

a gyárvezetőség Brassón, valamint

a központi iroda

BUDAPEST, IV., Bécsi-utca 5. szám.

720 3-10

Girner és Lingner

Iroda: Főter 38. sz.

Papirzacskó- és Pénztári tömb Gyár, Könyvnyomda

vállalat

Nagy-Enyeden

Telefon-sz. 5. és 6.

Ujdonságok**mindig nagy választékban**

*Modern berendezése, dús
főlszerelése s jeles munka-
erőinél fogva képes
az erdélyrészi hasonnemű
vállalatokkal versenyezni
ugy az árak, mint a munkák
kivitele tekintetében.*

öt gyorsajtóval működik**Nyomda****Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.**